

I. INFORMACJE OGÓLNE

W 2006 r. Państwowa Inspekcja Pracy realizować będzie III etap długofalowego programu przyjętego na lata 2004-2006 oraz plan zadań jednorocznych. Formułując zamierzenia do *Programu* przeanalizowano wyniki dotychczasowej działalności kontrolno-nadzorczej i prewencyjnej; dane statystyki publicznej w zakresie wypadków przy pracy, warunków pracy i chorób zawodowych; propozycje do *Programu*, zgłoszone przez ministerstwa i urzędy centralne, organa nadzoru i kontroli warunków pracy, stowarzyszenia, związki zawodowe, organizacje pracodawców, ośrodki naukowo-badawcze.

W *Programie* uwzględnione zostały:

- uwagi i zalecenia formułowane przez Radę Ochrony Pracy, Komisję do Spraw Kontroli Państwowej oraz Komisję Polityki Społecznej i Rodziny;
- wnioski i informacje zawarte w *Ocenie stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w 2004 r.*, dokonanej przez Ministra Gospodarki i Pracy;
- kierunki wytyczone w *Nowej Strategii Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie zdrowia i bezpieczeństwa w pracy* na lata 2002-2006;
- standardy obowiązujące w inspekcjach pracy krajów członkowskich Unii Europejskiej oraz plany Komitetu Inspektorów Pracy Wyższego Szczebla (SLIC), Europejskiej Agencji ds. BHP w Bilbao i Międzynarodowej Organizacji Pracy.

Przyjęte zostało założenie, że kontrole wynikające z **planu centralnego** stanowią będą ok. 20% ogólnej liczby kontroli. Pozostałe kontrole przeprowadzone zostaną w związku z:

- ☞ realizacją **zadań własnych**, ustalanych samodzielnie przez okręgowe inspektoraty pracy, wynikających ze specyfiki i sytuacji lokalnej (30%);
- ☞ badaniem **skarg** pracowniczych (30%);
- ☞ realizacją innych zadań kontrolno-nadzorczych **wynikających bezpośrednio z zapisów ustawowych** np. dotyczących badania przyczyn wypadków przy pracy, udziału w odbiorach inwestycyjnych, kontroli warunków zatrudniania młodocianych czy też przestrzegania uprawnień pracowniczych związanych z rodzicielstwem (20%).

II. PROGRAM DZIAŁAŃ DŁUGOFALOWYCH

Na lata 2004 – 2006, *na szczeblu krajowym*, przyjęte zostały następujące **priorytety** w działalności Państwowej Inspekcji Pracy:

1. Poprawa praworządności w stosunkach pracy, w szczególności przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym, takim jak np. niewypłacanie wynagrodzeń, niezgodna z prawem i nieopłacana praca w godzinach nadliczbowych.
2. Koncentracja działań kontrolno-nadzorczych na dziedzinach gospodarki i konkretnych zakładach charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych.
3. Podejmowanie na coraz szerszą skalę działań o charakterze prewencyjnym.

Powyższe priorytety znalazły odzwierciedlenie w długofalowym programie, ujmującym zadania realizowane w formie kompleksowych działań kontrolnych i doradczo-prewencyjnych. W 2006 r. w ramach tego programu realizowane będą następujące zadania:

- I. Kampania – **Zapobieganie upadkom z wysokości** (energetyka zawodowa; kontynuacja działań kontrolnych w budownictwie).
- II. Poprawa stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w **zakładach przemysłu spożywczego** (zakłady młynarskie).
- III. **Wzmocniony nadzór** w zakładach różnych branż charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych (m.in. zakłady produkcji sprzętu transportowego, wyrobów chemicznych, drewna i mebli, artykułów spożywczych; zakłady górnicze).
- IV. Poprawa stanu przestrzegania prawa pracy, w tym bhp, w **mikroprzedsiębiorstwach** (tj. w firmach zatrudniających do 9 pracowników) **produkujących wyroby z surowców metalowych**.
- V. Realizacja przez pracodawców obowiązku **oceny ryzyka zawodowego** w zakładach o znacznym stopniu zagrożeń (zwłaszcza pod kątem rzetelności tej oceny i skuteczności podejmowanych działań profilaktycznych). W 2006 r. kontrolami w tym zakresie objęte będą w szczególności zakłady produkujące części i akcesoria dla pojazdów samochodowych i ich silników.
- VI. Poprawa sytuacji w sferze **wypłacania wynagrodzeń** i innych świadczeń należnych pracownikom, ze szczególnym uwzględnieniem branż o najwyższej

skali naruszeń w tym obszarze ochrony pracy (zwłaszcza w zakładach prowadzących działalność produkcyjną lub handlowo-usługową).

Realizacja zadań ujętych w programie wieloletnim koordynowana będzie centralnie przez Główny Inspektorat Pracy.

III.1. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ KONTROLNO-NADZORCZYCH UJĘTYCH W PROGRAMIE ROCZNYM

Program działań jednorocznych, przewidzianych do realizacji w 2006 r., obejmuje:

- ✓ kontrole problemowe i egzekwujące poprawę przestrzegania prawa,
- ✓ kontrole o charakterze diagnozującym (monitorującym) wybrane zagadnienia ochrony pracy,
- ✓ kontrole realizowane w ramach zadań własnych okręgowych inspektoratów pracy.

Kontrole w zakresie **praworządności w stosunkach pracy** skoncentrowane zostaną w szczególności na obszarach **najbardziej newralgicznych społecznie**, czyli wszędzie tam, gdzie naruszenia prawa pracy – ze względu na swój rodzaj i zakres – bardzo dotkliwie rzutują na warunki egzystencji pracowników i ich rodzin.

Szczególną troską Państwowej Inspekcji Pracy objęte będą prawa pracowników do:

- **godnych warunków zatrudnienia i wynagradzania,**
- **wypoczynku.**

Inspektorzy pracy konsekwentnie będą eliminować wszelkie przejawy patologii w stosunkach pracy, takie jak niewypłacanie wynagrodzeń (ich zaniżanie bądź bezpodstawne potrącenia), zatrudnianie w godzinach nadliczbowych (bez rekompensowania tej pracy czasem wolnym i bez wypłaty należności) oraz zatrudnianie „na czarno”, przynoszące negatywne skutki zarówno dla osobistej sytuacji osób wykonujących taką pracę, jak i dla całej gospodarki. Z tego względu w *Programie działania na 2006 r.* przewidziano wnikliwe i wszechstronne kontrole **prawidłowości zatrudniania** pracowników, przestrzegania przepisów o **urlopach wypoczynkowych** i o **czasie pracy**.

Kontrole czasu pracy dotyczyć będą m.in. **kierowców** oraz pracowników **agencji ochrony** osób i mienia, ze względu na częste sygnały o

nieprawidłowościach. W toku wielu innych kontroli – realizowanych zarówno w ramach planu centralnego, jak i zwykłej, rutynowej działalności – inspektorzy zwracać będą uwagę na przestrzeganie uprawnień poszczególnych grup pracowniczych (w tym **kobiet i młodocianych**) i pracowników różnych branż, np. **handlu**.

Kontrole placówek handlowych, zwłaszcza **wielkopowierzchniowych** (supermarkety, hipermarkety i in.) są jednym z priorytetowych zadań inspekcji. Uzyskane w latach poprzednich efekty uzasadniają celowość kompleksowych kontroli (oraz konsekwentnych rekontroli) obejmujących zarówno problematykę praworządności w stosunkach pracy, jak i bezpieczeństwa pracy.

Mając na uwadze skuteczność prawa i egzekwowanie jego postanowień, Państwowa Inspekcja Pracy kontynuować będzie kontrole wykonywania przez pracodawców **orzeczeń sądów pracy**.

Kontynuowane będą również:

- kontrole przestrzegania przepisów dot. **równego traktowania** w zatrudnieniu;
- kontrole przestrzegania przepisów prawa pracy wobec **pracowników tymczasowych** zatrudnianych w agencjach pracy tymczasowej oraz przez pracodawców użytkowników.

W 2006 r. przewiduje się ponadto przeprowadzenie kontroli w **przedsiębiorstwach należących do międzynarodowych koncernów**. Będą to kontrole ukierunkowane na zdiagnozowanie sytuacji w zakresie przestrzegania prawa pracy w tej grupie firm. Wyniki pozwolą zaplanować (zależnie od potrzeb) dalsze działania kontrolne lub prewencyjne. Przeprowadzone zostaną także kontrole przestrzegania prawa pracy w odniesieniu do **młodych pracowników (w wieku do 26 lat)** – w ramach realizacji priorytetowych zadań określonych przez Europejską Agencję ds. BHP w Bilbao.

Kontrole **bezpieczeństwa pracy** skoncentrowane będą na tych obszarach, gdzie w poprzednich latach inspektorzy stwierdzali najwięcej nieprawidłowości.

Wyniki dotychczasowych kontroli uzasadniają m.in. dalsze prowadzenie przez PIP wzmoczonych działań w **zakładach budowlanych**, ze szczególnym uwzględnieniem prac na wysokości (w tym przy budowie i eksploatacji rusztowań) oraz prac ziemnych i w wykopach, czyli prac wiązanych się ze znacznym

zagrożeniem wypadkowym. Prowadzone będą także kontrole i rekontrole ukierunkowane na likwidację **zagrożeń**:

- w rozlewniach **gazu płynnego** i stacjach **autogazu**,
- przy **pozyskiwaniu drewna** i innych pracach z zakresu gospodarki leśnej,
- w **gospodarstwach rolnych**,
- podczas prac dot. usuwania z obiektów wyrobów zawierających **azbest**,
- w **transporcie wewnątrzzakładowym**.

Wśród nowych zadań centralnych przewiduje się kontrole **odlewni metali**, w których stosowanym technologiom towarzyszą znaczne zagrożenia zawodowe. Kolejną grupą zawodową objętą działaniami inspekcji w 2006 r. będą pracownicy **domów pomocy społecznej** (kontrole ukierunkowane zostaną na ograniczenie **zagrożeń układu mięśniowo-szkieletowego** zatrudnionych tam osób).

Znacząca część kontroli poświęcona będzie problematyce **występowania w środowisku pracy czynników chemicznych i biologicznych**, również pod kątem oceny funkcjonowania nowych przepisów w tym zakresie. Kontrole dotyczyć będą zwłaszcza:

- ☞ zagrożeń **wybuchowych** (powodowanych stosowaniem w dużych ilościach substancji i preparatów chemicznych),
- ☞ zagrożeń powodowanych właściwościami **rakotwórczymi i mutagennymi** stosowanych substancji,
- ☞ zagrożeń wywoływanych szkodliwymi **czynnikami biologicznymi w gospodarce komunalnej**,
- ☞ bezpieczeństwa pracy przy wytwarzaniu, konfekcjonowaniu i dystrybucji **środków ochrony roślin**.

Zaplanowane zostały także kontrole spełniania **wymagań minimalnych** dot. maszyn i urządzeń użytkowanych w zakładach pracy.

Ponadto prowadzone będą – w ramach systemu *nadzoru rynku* - kontrole ukierunkowane na ocenę spełniania **wymagań zasadniczych** - dotyczących maszyn i urządzeń dla przemysłu spożywczego oraz rękawic ochronnych.

Wszystkie kontrole programowe, koordynowane centralnie, **realizowane będą według jednolitych zasad**, co umożliwi uzyskanie porównywalnych wyników i sformułowanie na tej podstawie miarodajnych wniosków.

Szczegółowe zestawienie zadań kontrolnych przewidzianych do realizacji w centralnym programie na 2006 r. zawiera **Harmonogram**. Natomiast w **załączniku** przedstawiono listę **zadań własnych** okręgowych inspektoratów pracy. Obejmują one problemy nieujęte w zadaniach koordynowanych centralnie, a mające – według rozpoznania poszczególnych inspektoratów pracy – istotne znaczenie na terenie objętym ich właściwością terytorialną.

Znaczącą część zadań inspekcji pracy stanowią działania wynikające bezpośrednio z ustawy kompetencyjnej. Są to np. zadania związane z **badaniem okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy** (corocznie inspektorzy badają wszystkie zgłoszone wypadki śmiertelne, ciężkie oraz zbiorowe, a także część lżejszych) oraz uczestniczeniem w **przejmowaniu do eksploatacji** nowo wybudowanych lub przebudowanych zakładów pracy.

Inne ustawowe zadania realizowane będą w ramach kontroli rutynowych – obejmujących problematykę:

- ✓ uprawnień pracowników związanych z **rodzicielstwem**;
- ✓ profilaktycznych **badan lekarskich**,
- ✓ **szkoleń** w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- ✓ funkcjonowania **służby bhp**,
- ✓ przestrzegania przepisów dot. **konsultacji w zakresie bhp oraz komisji ds. bhp**,
- ✓ realizacji przez pracodawców obowiązków wynikających z ustawy o **świadczaniach społecznych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych**.

Podobnie jak w latach poprzednich, liczne kontrole inspektorów pracy wiązać się będą z wypełnianiem ustawowych zadań dot. problematyki **zatrudniania osób niepełnosprawnych**. Kontrolami objęte będą:

- ☉ zakłady posiadające status zakładu pracy chronionej lub ubiegające się o nadanie takiego statusu;
- ☉ zakłady posiadające status zakładu aktywności zawodowej lub ubiegające się o przyznanie ww. statusu;

☉ inne zakłady – tworzące stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych.

W działalności kontrolno-nadzorczej stosowana będzie zasada **konsekwentnych kontroli sprawdzających**, zwłaszcza gdy wydawane były decyzje dot. likwidacji zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzi, a także w przypadkach gdy pracodawca nie informuje o realizacji decyzji czy wniosków w wystąpieniach, lub też gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie o ich niewykonaniu.

Jak co roku, badane będą wszystkie skierowane do PIP **skargi** pracownicze (w 2004 r. wpłynęło ich ponad 30 tys.). Szybkie reagowanie na zgłaszane skargi stanowi dla organów inspekcji zadanie priorytetowe – skargi niejednokrotnie dotyczą szczególnie rażących naruszeń praw pracowniczych, zwłaszcza w sferze wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy.

Ważnym miernikiem sytuacji w sferze ochrony pracy (a także na rynku pracy) jest **skala potrzeb w sferze poradnictwa prawnego**, bezpłatnie świadczonego przez nasz urząd (corocznie – blisko 1,5 mln porad). Ta forma działalności, o trudnym do przecenienia znaczeniu edukacyjnym będzie kontynuowana i rozszerzana.

W 2006 r., w związku z nowelizacją ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy (rozszerzającą zadania urzędu), inspekcja będzie współpracować z urzędami innych państw członkowskich Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za nadzorowanie warunków pracy i zatrudnienia pracowników delegowanych, tj. skierowanych do wykonywania pracy na ich terytorium, na określony czas, przez pracodawcę mającego siedzibę w państwie będącym członkiem Unii Europejskiej.

III.2. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ PREWENCYJNYCH, W TYM PROMOCYJNYCH, UJĘTYCH W PROGRAMIE

Państwowa Inspekcja Pracy rozwija i doskonali **działania prewencyjne**, w tym obejmujące **promocję zagadnień ochrony pracy**. Obecnie działania te realizowane są przede wszystkim w formie: kampanii informacyjno-promocyjnych, programów prewencyjnych, szkoleń i konkursów, doradztwa, publikacji, z wykorzystaniem m.in. przekazu internetowego. Szczególna uwaga poświęcona będzie:

- metodom i formom promocji uwzględniającym, obok aspektów społecznych, również **ekonomiczne znaczenie systemowego zarządzania bezpieczeństwem** pracy,
- promowaniu **dostosowania** systemów zarządzania bezpieczeństwem pracy do wielkości przedsiębiorstwa oraz profilu prowadzonej działalności, z uwzględnieniem rodzaju i stopnia nasilenia zagrożeń zawodowych,
- działaniom uzupełniającym i doskonalącym inicjatywy prewencyjne podejmowane na poziomie przedsiębiorstwa (zwłaszcza dotyczące **samokontroli** pracodawcy),
- promowaniu korzystania z wzorów tzw. „**dobrej praktyki**”.

W 2006 r. Państwowa Inspekcja Pracy przeprowadzi, m.in., działania:

- ☞ upowszechniające wiedzę na temat **dostosowywania maszyn i urządzeń technicznych do minimalnych wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy,**
- ☞ mające na celu ograniczenie zagrożeń powodujących **dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego.**

Specjalnie przygotowane programy informacyjne towarzyszyć będą wielu działaniom kontrolnym inspekcji pracy. Przewiduje się realizację programów informacyjno-promocyjnych pomyślanych jako wsparcie dla działań obejmujących problematykę:

- **zatrudniania młodych pracowników**

zgodnie z planem działania Europejskiej Agencji ds. BHP w Bilbao przeprowadzona zostanie wśród pracowników do 26 roku życia kampania poświęcona poprawie świadomości dot. zagrożeń dla zdrowia i bezpieczeństwa;

- **przestrzegania prawa pracy w małych zakładach**

pracodawcy, przy eksperckiej pomocy inspektora pracy, realizować będą program dostosowujący ich zakład do wymogów obowiązującego prawa;

- **zapobiegania zagrożeniom zawodowym w przemyśle metalurgicznym**

skala zagrożeń zawodowych w przemyśle metalurgicznym uzasadnia potrzebę realizacji programu informacyjnego nt. metod i form ograniczenia ryzyka zawodowego pracowników ;

- **zapobiegania zagrożeniom zawodowym związanym ze szkodliwym oddziaływaniem azbestu na pracowników zatrudnionych przy jego usuwaniu**

problematyka powyższa wynika m.in. z programów działania Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy;

- **zagrożeń dla życia lub zdrowia w gospodarstwach rolników indywidualnych, w szczególności zagrożeń dotyczących dzieci**

program „BHP w rolnictwie – bezpieczne gospodarstwo rolne” przewiduje wielokierunkowe działania promocyjne, informacyjne i szkoleniowe.

- **przeciwdziałania skutkom przeciążenia psychicznego i stresu w miejscu pracy**

zadaniem programu jest pomoc dla pracodawców i pracowników w zakresie identyfikacji źródeł stresu zawodowego oraz stosowania skutecznych metod zapobiegania mu.

Podobnie jak w latach ubiegłych, także w 2006 r. Państwowa Inspekcja Pracy prowadzić będzie **szkolenia** dla działaczy związkowych, pracodawców, przedstawicieli samorządów terytorialnych i terenowych struktur administracji publicznej.

Obszarem stałej współpracy z partnerami społecznymi w sferze edukacyjnej będzie również **współorganizowanie konferencji naukowych, sympozjów i seminariów**. W działalności ukierunkowanej na promocję ochrony pracy przez organizację różnego typu szkoleń oraz seminariów i konferencji, ważną rolę pełnił będzie **Ośrodek Szkolenia PIP we Wrocławiu**.

Istotne miejsce w działalności promocyjnej Państwowej Inspekcji Pracy zajmuje **przygotowywanie i wydawanie specjalistycznych publikacji**, które – w ramach promocji – przekazywane są partnerom społecznym oraz rolnikom. Kontynuowana będzie publikacja wzorcowych materiałów szkoleniowych, z uwzględnieniem nowoczesnych metod audiowizualnych. Planuje się także wznawianie, w miarę możliwości finansowych, publikacji cieszących się największym zainteresowaniem, przy jednoczesnym zapewnieniu efektywnej ich dystrybucji. Wzorem lat ubiegłych wydawany będzie miesięcznik „Inspektor Pracy” oraz zbiory przepisów prawnych pt. „Zeszyty Prawne”, których promocyjne egzemplarze otrzymują nieodpłatnie także partnerzy społeczni.

Aktualizowana i rozbudowywana będzie - działająca od 1998 r. - **strona internetowa** (www.pip.gov.pl). Zawiera ona podstawowe wiadomości dotyczące Państwowej Inspekcji Pracy, program działania urzędu, roczne sprawozdanie Głównego Inspektora Pracy z działalności Państwowej Inspekcji Pracy, raporty pokontrolne, pełne teksty wydawanych książek i broszur, odpowiedzi na pytania najczęściej zadawane przez zgłaszających się po poradę prawną oraz *listy kontrolne* – narzędzie metodyczne przeznaczone do samokontroli pracodawcy .

Podobnie jak w latach ubiegłych, prowadzone będą **konkursy** promujące nie tylko problematykę ochrony pracy, ale także ludzi zaangażowanych w działania służące podnoszeniu poziomu bezpieczeństwa pracy.

Doceniając działania pracodawców na rzecz zapewnienia właściwych warunków pracy, przeprowadzimy kolejną **edycję ogólnopolskiego** konkursu: „*Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej*”. Zorganizowana będzie również następna edycja ogólnopolskiego konkursu *wiedzy z zakresu prawnej ochrony pracy oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy dla pracowników młodocianych zatrudnionych w rzemiośle w celu nauki zawodu*.

Na **szczeblu regionalnym** zorganizowane zostaną konkursy:

- ☉ wspólnie ze związkami zawodowymi - na „*Najaktywniejszego zakładowego społecznego inspektora pracy*”,
- ☉ „*Bezpieczna budowa*”,
- ☉ „*Wiedzy o bhp wśród uczniów szkół rolniczych i rolników indywidualnych*”.

Rozwijana będzie współpraca z mediami w zakresie upowszechniania zagadnień ochrony pracy. Przyznane zostaną nagrody Głównego Inspektora Pracy dla **dziennikarzy** najbardziej zaangażowanych w problematykę ochrony pracy.

IV. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI WŁADZY, ORGANAMI NADZORU NAD WARUNKAMI PRACY ORAZ INNYMI INSTYTUCJAMI ZAJMUJĄCYMI SIĘ PROBLEMATYKĄ OCHRONY PRACY

Podstawę współdziałania Państwowej Inspekcji Pracy z innymi **organami nadzoru i kontroli warunków pracy** stanowić będzie doskonalenie koordynacji

podejmowanych działań oraz przepływu informacji (w tym poprzez organizowanie wspólnych szkoleń).

Zakładamy, że efektem tak prowadzonej współpracy będzie lepsze wykorzystanie informacji pozostających w dyspozycji współpracujących partnerów i uniknięcie dublowania działań.

Przy realizacji zadań kontrolnych i prewencyjnych Państwowa Inspekcja Pracy współpracować będzie w szczególności z:

- **Państwową Inspekcją Sanitarną** (współpraca dotycząca obiektów i instalacji stanowiących zagrożenie poważną awarią przemysłową; zakładów charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych; zagrożeń czynnikami rakotwórczymi i mutogennymi oraz biologicznymi);
- organami **Nadzoru Budowlanego** (w zakresie bezpieczeństwa pracy w budownictwie);
- organami **Dozoru Technicznego** (współpraca dotycząca obiektów i instalacji stanowiących zagrożenie poważną awarią przemysłową; zakładów charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych; zakładów budowlanych oraz rozlewni gazu płynnego i stacji autogazu);
- **Wyższym Urzędem Górniczym** (współpraca polegać będzie zwłaszcza na przeprowadzaniu wspólnych kontroli w zakładach górniczych i podejmowaniu działań prewencyjnych dot. bezpieczeństwa pracy w górnictwie);
- **Inspekcją Ochrony Środowiska** (współpraca dotycząca obiektów i instalacji stanowiących zagrożenie poważną awarią przemysłową oraz w zakresie problematyki usuwania azbestu i gospodarowania odpadami);
- **Państwową Strażą Pożarną** (współpraca dotycząca obiektów i instalacji stanowiących zagrożenie poważną awarią przemysłową, a także w zakresie bezpieczeństwa przy magazynowaniu oraz dystrybucji paliw i gazów).

Współpraca PIP z **urzędami pracy** koncentrować się będzie na przeciwdziałaniu zjawisku nielegalnego zatrudnienia. Również współpraca z **Zakładem Ubezpieczeń Społecznych** dotyczyć będzie problematyki pracy „na czarno”, a także eliminacji zagrożeń wypadkowych i chorobowych. Ponadto prowadzona będzie współpraca PIP i ZUS jako instytucji łącznikowych w zakresie przestrzegania przepisów prawa względem pracowników delegowanych, w rozumieniu dyrektywy 96/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia

16 grudnia 1996 r. dotyczącej delegowania pracowników w ramach świadczenia usług. W dniu 15 listopada 2005 r. Główny Inspektor Pracy oraz Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych podpisali w tej sprawie aneks do porozumienia o współpracy zawartego 18 września 2003 r.

Działania dotyczące bezpieczeństwa pracy w **rolnictwie** realizowane będą wspólnie z sygnatariuszami *Porozumienia w sprawie współpracy na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie*, tj. z:

- ✓ Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- ✓ Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
- ✓ Agencją Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa;
- ✓ Krajowym Stowarzyszeniem Sołtysów;
- ✓ Zarządem Głównym Związku Zawodowego Pracowników Rolnych RP;
- ✓ Związkiem Kółek i Organizacji Rolniczych;
- ✓ Krajową Radą Izb Rolniczych;
- ✓ Federacją Pracodawców – Dzierżawców i Właścicieli Rolnych;
- ✓ Ochotniczą Strażą Pożarną w RP;
- ✓ Instytutem Medycyny Wsi w Lublinie,
- ✓ Związkiem Harcerstwa Polskiego.

Istotny element współpracy z organami władzy i administracji stanowi całokształt działań zmierzających do **doskonalenia prawodawstwa** w dziedzinie ochrony pracy. Państwowa Inspekcja Pracy będzie m.in.:

- przedstawiać odpowiednim Ministrom i komisjom sejmowym wnioski wynikające z **oceny funkcjonowania regulacji prawnych z zakresu ochrony pracy**;
 - **opiniować** projekty aktów prawnych dotyczących powyższej problematyki;
- Informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli**, wraz z wnioskami dotyczącymi poszczególnych obszarów ochrony pracy, na bieżąco przekazywane będą organom Sejmu, Radzie Ochrony Pracy, Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej, właściwym resortom.

Szczególne znaczenie ma dla organów inspekcji współpraca z **prokuraturą** w sprawach dot. wykroczeń i przestępstw przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową. Zakres i formy tej współpracy, tak ważnej dla skutecznego

przeciwdziałania najbardziej drastycznym naruszeniom praw pracowniczych, określa *Porozumienie między Głównym Inspektorem Pracy i Prokuratorem Krajowym z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Pracy i Prokuratury Rzeczypospolitej Polskiej.*

Bardzo ważnym partnerem PIP w działaniach na rzecz poprawy ochrony pracy są **placówki naukowo-badawcze oraz wyższe uczelnie**, zwłaszcza:

- ☉ **Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy** (*współpraca dotyczyć będzie przede wszystkim promowania systemów zarządzania bezpieczeństwem pracy, środków ochrony zbiorowej i indywidualnej, problematyki najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia*);
- ☉ **Instytut Medycyny Pracy w Łodzi, Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w Sosnowcu, Instytut Medycyny Wsi w Lublinie** (*współpraca dotyczyć będzie szeroko pojętej ochrony zdrowia w środowisku pracy, w szczególności zapobiegania chorobom zawodowym i innym schorzeniom związanym z warunkami pracy*);
- ☉ **Główny Instytut Górnictwa** (*współpraca dotyczyć będzie bezpieczeństwa pracy w górnictwie, promowania systemów zarządzania bezpieczeństwem pracy*);
- ☉ **Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy w Radomiu** (*współpraca dotyczyć będzie bezpieczeństwa w procesie eksploatacji obiektów technicznych, promowania programów bezpieczeństwa w standardach kwalifikacji zawodowych, podstawach programowych i innowacyjnych modułowych programach kształcenia zawodowego*);
- ☉ **Politechniki: Warszawska, Łódzka, Białostocka** (*współpraca dotyczyć będzie nowych technologii i zarządzania procesowym bezpieczeństwem pracy*).

W ocenie Państwowej Inspekcji Pracy kluczową sprawą, warunkującą sukces działań w sferze ochrony pracy jest stworzenie sieci współpracy partnerskiej. **Szczególne znaczenie ma dla inspekcji dobra współpraca ze związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców.** W 2006 r. współpraca ta obejmie zwłaszcza:

- ✓ pomoc programową i dydaktyczną w szkoleniach działaczy związkowych, społecznych inspektorów pracy i pracodawców, a także organizowanie

seminariów, z wykorzystaniem doświadczenia i wiedzy inspektorów pracy oraz współpracujących naukowców;

- ✓ wymianę informacji o problemach ochrony pracy;
- ✓ prowadzenie doradztwa dla partnerów społecznych - podczas kontroli zakładów pracy, a także w siedzibach Państwowej Inspekcji Pracy, siedzibach organizacji związkowych i organizacji pracodawców.

Państwowa Inspekcja Pracy w dalszym ciągu podejmować będzie działania, na wszystkich szczeblach, **służące wspieraniu partnerskich relacji między pracownikami i pracodawcami** oraz reprezentującymi ich organizacjami. W szczególności odbywać się będą spotkania przedstawicieli inspekcji pracy z organizacjami związkowymi i organizacjami pracodawców, w celu lepszego zrozumienia i koordynacji współdziałania ukierunkowanego na poprawę stanu przestrzegania prawa pracy.

Ponadto Państwowa Inspekcja Pracy prowadzić będzie:

- działania o charakterze informacyjno-doradczym w zakresie poprawnego **konstruowania układów zbiorowych** pracy;
- rejestrację w okręgowych inspektoratach pracy **sporów zbiorowych**. W przypadkach, gdy przedmiot sporu będzie się mieścił w zakresie uprawnień inspekcji pracy, podejmowane będą stosowne działania.

V. DZIAŁANIA WEWNĄTRZORGANIZACYJNE

W ramach działań wewnątrzorganizacyjnych mających na celu doskonalenie pracy urzędu, prowadzone będą:

- ☞ **kontrole wewnętrzne**, ukierunkowane na ocenę prawidłowości i efektywności działań kontrolno-nadzorczych;
- ☞ **audyty** dot. wybranych aspektów funkcjonowania i ustawowej działalności urzędu;
- ☞ **szkolenia** dla pracowników Państwowej Inspekcji Pracy, ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia umiejętności inspektorów pracy. Plan szkoleń doskonalących uwzględni priorytety urzędu, potrzeby okręgowych inspektoratów pracy i indywidualne potrzeby pracowników. Szczególna uwaga zwracana będzie na:

- ✓ dostarczenie inspektorom pracy aktualnej wiedzy prawniczej i technicznej, wiedzy specjalistycznej (przygotowanie specjalistów do kontroli danego tematu) oraz związanej z nowymi obowiązkami (w tym z nadzorem rynku, a także problematyką mobbingu, molestowania i dyskryminacji w stosunkach pracy),
- ✓ doskonalenie prowadzenia działań prewencyjnych, w tym umiejętności przekonywania i wpływania na decyzje pracodawców dot. poprawy warunków pracy.

W miarę potrzeb i możliwości szkolenia organizowane będą we współpracy z wyższymi uczelniami i instytutami naukowo-badawczymi.

W 2006 r. kontynuowane będą prace związane z **informatyzacją** Państwowej Inspekcji Pracy. Obejmą one:

- a. prace związane z dalszą rozbudową systemu informatycznego Państwowej Inspekcji Pracy;
- b. utrzymanie i rozbudowę sieci korporacyjnej;
- c. rozbudowę i modernizację zasobów sprzętu komputerowego oraz zakupy oprogramowania ;
- d. szkolenia informatyczne.

W ramach powyższych działań przewidujemy:

- aktualizację baz prawnych;
- zakup dodatkowych licencji – głównie takich programów, jak: Windows serwer i klienci, Excel, Office oraz aktualizacja wersji wcześniejszych;
- zakup komputerów przenośnych dla inspektorów pracy (ze względu na potrzebę wymiany sprzętu przestarzałego i uszkodzonego, gdy naprawa nie jest opłacalna) oraz komputerów stacjonarnych (również tylko w zakresie niezbędnym do utrzymania stałej liczby komputerów);
- inwestycje związane z przetwarzaniem i przechowywaniem informacji niejawnych (komputery i oprogramowanie);
- udział w szkoleniach, spotkaniach i konferencjach o tematyce informatycznej.

VI. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Priorytety **współpracy międzynarodowej** Państwowej Inspekcji Pracy na 2006 r. będą związane z realizacją zadań wynikających z członkostwa Polski w UE, w szczególności w zakresie sukcesywnego wdrażania strategii Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (na lata 2002-2006), z uwzględnieniem „*Wspólnych zasad dla inspekcji pracy w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy*” przyjętych przez Komitet Wyższych Inspektorów Pracy (SLIC). Budowaniu i doskonaleniu spójnego, ramowego modelu działania i współdziałania z partnerami europejskimi oraz wdrażaniu tzw. *dobrej praktyki* sprzyjać będzie także kontynuacja współpracy z MOP i innymi organizacjami o zasięgu międzynarodowym, a także współpraca z wybranymi krajami europejskimi.

W 2006 r. Państwowa Inspekcja Pracy przewiduje następujący zakres współpracy międzynarodowej:

1. Członkostwo w **Komitecie Wyższych Inspektorów Pracy** implikuje m.in. udział Głównego Inspektora Pracy w dwóch posiedzeniach plenarnych rocznie w krajach przewodniczących UE i uczestnictwo przedstawicieli polskiej inspekcji w pracach dziewięciu tematycznych grup roboczych SLIC:

- ds. kampanii w budownictwie w 2005 r. (podsumowanie działań);
- ds. kampanii dot. azbestu w roku 2006;
- ds. podręcznika nt. usuwania azbestu,
- ds. kampanii dot. ręcznego przemieszczania ciężarów w roku 2007;
- ds. dyrektywy maszynowej (grupa robocza MACHEX);
- ds. strategii działania na lata 2007-2012;
- ds. egzekwowania prawa wspólnotowego;
- ds. oceny fińskiej inspekcji pracy;
- ds. przemocy wobec inspektorów pracy wykonujących obowiązki służbowe.

Eksperti PIP będą także uczestniczyć w pracach kilku grup roboczych Rady UE zajmujących się takimi zagadnieniami, jak: nadzór rynku; delegowanie pracowników; równe traktowanie kobiet i mężczyzn; system bezpieczeństwa biologicznego; pracownicy niepełnosprawni.

2. Kontynuowana będzie współpraca z **Europejską Agencją ds. BHP w Bilbao**. Współpraca ta oznacza dla PIP dostęp do informacji naukowo-technicznej, ekonomicznej i prawnej z zakresu szeroko rozumianej ochrony pracy we wszystkich

krajach UE. Państwowa Inspekcja Pracy włączy się w realizację Europejskiego Tygodnia BHP, który w 2006 r. – zgodnie z priorytetami Agencji – poświęcony będzie ochronie młodych pracowników.

3. Międzynarodowe Stowarzyszenie Bezpieczeństwa Socjalnego (ISSA) jest wieloletnim partnerem inspekcji. Współpraca PIP z ISSA obejmuje głównie problematykę bhp w sektorze rolniczym, budownictwie i dotyczącą niebezpiecznych substancji chemicznych. Przewiduje się udział ekspertów PIP w symposium poświęconym wybranym aspektom bezpieczeństwa i zdrowia zawodowego w sektorze rolnictwa oraz w symposium nt. zapobiegania ryzyku zawodowemu w budownictwie.

4. Państwowa Inspekcja Pracy należy do **Międzynarodowego Stowarzyszenia Inspekcji Pracy (IALI)** od blisko 20 lat. Planowane jest uczestnictwo delegacji PIP w jednej z dwóch corocznych konferencji IALI, która zostanie zorganizowana w Europie.

5. W ramach kontynuacji współdziałania z **Międzynarodową Organizacją Pracy**, przedstawiciel PIP będzie uczestniczył w symposium technicznym w Berlinie poświęconym realizacji rozpoczętego w roku 2005 nowego programu MOP dot. pracy przymusowej i handlu ludźmi. Przewidywane jest także zorganizowanie wizyty studyjnej w Międzynarodowym Biurze Pracy w Genewie.

6. Rozwijana będzie, z udziałem Ośrodka Szkolenia PIP we Wrocławiu, współpraca w ramach **sieci RIIFT** - międzynarodowej sieci instytutów szkolących w dziedzinie ochrony pracy (*sieć* utworzona została w maju 2002 r.). Delegacja PIP będzie uczestniczyć w dwóch corocznych spotkaniach plenarnych *sieci*.

7. Współpraca bilateralna PIP (w tym także przygraniczna) z krajami UE i krajami z regionu Europy Środkowej i Wschodniej realizowana będzie w szczególności:

- w ramach podpisanych *Protokołów o Współpracy* - z inspekcjami krajów wskazanych przez subregionalne Biuro MOP w Budapeszcie: **Bułgarii, Litwy, Serbii i Ukrainy**. Kontynuacja współpracy będzie przebiegać zgodnie z zapisami *Protokołów*, po uprzednim podsumowaniu działań zrealizowanych w roku 2005 i uszczegółowieniu priorytetów oraz przedsięwzięć na rok 2006.
- z **Czechami** - współpraca zakłada wspólne przedsięwzięcia szkoleniowe w ramach wizyt studyjnych, m.in. w celu zapoznania się czeskich partnerów z metodologią kontrolną polskiej inspekcji.

- z **Francją** - współpraca obejmie wizytę studyjną nt. wdrażania postanowień dyrektywy w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie czynników biologicznych w miejscu pracy oraz dyrektyw w sprawie zamkniętego użycia genetycznie zmodyfikowanych mikroorganizmów i dyrektywy nowelizującej dyrektywę o wykorzystaniu mikroorganizmów w warunkach hermetycznych. Przewiduje się także zorganizowanie w Polsce wizyty studyjnej dla francuskich kandydatów na inspektorów pracy (na wniosek INTEFP – Krajowego Instytutu Pracy, Zatrudnienia i Szkoleń Zawodowych).
- z **Niemcami** – planuje się organizację wspólnych warsztatów nt. transportu materiałów niebezpiecznych.
- ze **Słowacją** - współpracę z Inspektoratami Pracy w Koszycach i Nitrze prowadzić będą Okręgowy Inspektorat Pracy w Krakowie i Okręgowy Inspektorat Pracy w Katowicach.

Doskonaleniu działalności PIP i poszerzeniu wiedzy jej specjalistów służyć będzie również udział przedstawicieli polskiej inspekcji pracy w **międzynarodowych konferencjach, sympozjach i szkoleniach**, takich jak: międzynarodowa konferencja nt. transportu materiałów niebezpiecznych (w Wiedniu); coroczna regionalna konferencja nt. aktualnych problemów w dziedzinie ochrony pracy (w Starej Lesnej na Słowacji); warsztaty szkoleniowe poświęcone bezpieczeństwu pracy przy prowadzeniu prac budowlanych (we Wrocławiu).

Założenia *europejskiej kampanii bezpieczeństwa i zdrowia zawodowego w budownictwie w roku 2005* (w której wzięła udział także polska inspekcja), przewidują zorganizowanie w 2006 r. **seminarium podsumowującego kampanię**, z udziałem przedstawicieli inspekcji pracy z krajów bałtyckich oraz Bułgarii, Rumunii i Ukrainy.